

Våld i nära relationer inom öppenvård Rehabiliteringsmedicin

Förändringar sedan föregående version
Första revision

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Innehållsförteckning	1
Bakgrund och syfte	2
Utförande.....	2
Fråga på indikation eller på rutin	5
Rutin öppenvårdens respektive team och mottagningar	6
Relaterad information	7
Källförteckning	8

Bakgrund och syfte

”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill.”

I Sverige så beräknar Brottsförebyggande rådet att ungefär var tredje kvinna och var femte man har blivit utsatta för någon typ av våld i nära relation någon gång i livet. Våld i nära relationer är inte bara vanligt, det är också skadligt för dem som utsätts och de barn som bevittnar och/eller upplever det. Det medför en ökad risk för allvarliga psykiska och fysiska konsekvenser både på kort och lång sikt. Våld är ett svårt ämne som är tabubelagt och känsligt att prata och fråga om. Det är väldigt få personer som spontant väljer att berätta om våld som de blivit utsatta för.

Det finns också vanligen ett motstånd och ett obehag hos personalen inom hälso- och sjukvården att ställa frågor om våld vilket inte sällan resulterar i att frågan inte ställs ens vid indikation på våld. Men många kvinnor och män bär på dessa erfarenheter själva utan stöd och hjälp och utan att någon annan har vetskap om det som de blir utsatta för (Socialstyrelsen 2002:55). Att ha tydliga rutiner kan skapa en större trygghet hos personalen i att fråga om våld och göra att fler våldsutsatta patienter får stöd i sin situation.

Utförande

Vår roll är att **uppmärksamma** och **fånga upp våldet**, inte lösa den situation patienten befinner sig i. Vi ska vara en guide och hjälpa patienten vidare till rätt instanser som har uppgiften att jobba med detta specifikt.

Lathund – Akutsituation

Vad är en akutsituation? Patienten är i omedelbar fara eller behöver akut skydd. Exempelvis vid pågående fysiskt våld eller hot om fysiskt våld som kräver omedelbar hjälp för att undvika ytterligare skada eller för att säkerställa deras säkerhet. Även vid hot mot barn.

1. **Skydda patienten:** Säkerställ omedelbart att patienten inte är i en farlig situation, ta dem till en trygg plats där personen har möjlighet att vara ifred, be dem stanna i en säker miljö. Ha samtal i enrum utan förövare.
2. **Vid akut fara ring 112 omedelbart.** Främst tillsammans med patienten. Men även om patienten ej vill så har du rätt att bryta sekretess när person är i omedelbar fara och prata med polis eller socialtjänst utan samtycke. (OSL 10 kap. 23§) [Hur man anmäler till polis eller socialtjänst](#)
3. **Medicinsk bedömning.** Bedöm fysiska skador, behövs vård direkt?
4. **Uppmana patienten att göra en polisanmälan.**
5. **Ta stöd av kollega.** Om du känner dig osäker kring situationen och vad du ska göra, bolla med kollega eller hitta tillgänglig kurator.
6. **Vid behov, ring Socialjouren.** De är en del av socialtjänsten och finns i alla kommuner i Sverige. De är öppna dygnet runt och har som syfte att hantera akuta situationer som kan vara vid våld i nära relation. Exempelvis hjälp med skyddat boende, hjälp med skyddad identitet, akut hjälp för barn i fara, eller annat stöd. Informera om detta och vid behov ring tillsammans. **Finns barn i hemmet har man anmälningskyldighet.**
 - Socialjour Göteborg, Partille: 031-365 87 00
 - Socialjour Kungälv: 0303 – 23 93 77 (Kvällstid och helger 031-365 87 00)
 - Socialjour Härryda: 031-724 61 00 (Kvällstid och helger 031-365 87 00)
 - Om **annan kommun** än ovannämnda, sök socialjour + kommun för nummer.
7. **Informera om Kvinnofridslinjen** (020-505050), ring eventuellt tillsammans.
8. **Stödlinjen för män** (020-808080), för män, ring eventuellt tillsammans.
9. **Erbjud stöd av kurator i första hand eller psykolog.**
10. [SU rutin Våld i nära relationer, som bygger på RMR våld i nära relationer – indikationer och handläggning](#)

Lathund – Situation som inte är akut

1. **Samtal i enrum, skapa trygghet och lyssna aktivt.** Bekräfta patientens upplevelser och visa att du tar dem på allvar.
2. **Informera om anmälningsplikt om barn far illa.** Gör detta innan du frågar kring barn för att visa på transparens och skapa förtroende. OBS ej prioritering om akutsituation då det kan göra att patienten undviker att berätta av rädsla
3. **Kartläggning och dokumentation.** Hur ser aktuella situationen ut? Finns det risk för upptrappning av våldet? Har patienten barn? Dokumentera det patienten berättar och eventuella synliga skador. Om det finns risk att förövare läser journal, skriv i ”**Undantag från direktåtkomst**”, då syns det ej i journalen för patienten, utan endast om journalen begärs ut.
4. **Finns samtycke?:** Om personen inte är i omedelbar fara bestämmer patienten vad vi gör med den informationen som den lämnar. Du som hälso- och sjukvårdspersonal har **sekretess** enligt **OSL 25 kap. 1 §**, vilket innebär att du **inte får** lämna ut uppgifter utan patientens samtycke. Undantag vid anmälningsplikt om oro att barn far illa.
5. **Uppmana patienten att göra en polisanmälan.**
6. **Informera om stöd och hjälp.**
 - **Kvinnofridslinjen** (020-505050), ring eventuellt tillsammans.
 - **Stödlinjen för män** (020-808080), för män, ring eventuellt tillsammans.
 - **Kriscentrum för kvinnor** (031-3679380) – Kan erbjuda skyddat boende och stödsamtal för kvinnor utsatta för våld.
 - **Kriscentrum för män** (031-3679390) – För män. Stödjande samtal, om blivit utsatt eller utsätter för våld.
 - [Mer information på den här sidan](#)
7. **Erbjud stöd av kurator i första hand eller psykolog.** Annars gäller stöd från socialtjänst eller exempelvis kvinnofridslinjen.
8. [SU rutin Våld i nära relationer, som bygger på RMR våld i nära relationer – indikationer och handläggning](#)

Fråga på indikation eller på rutin

Fråga på indikation

Vad vi ska göra: Hälso- och sjukvårdspersonal ska ställa frågor om våld om en patient visar symtom eller tecken på våldsutsatthet enligt rekommendation från Socialstyrelsen och RMR.

Tecken och symtom på våldsutsatthet:

- Skadebilden stämmer inte överens med patientens berättelse.
- Skador i varierande stadier av läkning (bilaterala eller multipla skador).
- Långvarig/kronisk smärta (ex. huvud, mage eller underliv).
- Patienten söker upprepad vård för diffusa symtom.
- Psykisk ohälsa, till exempel depression, ångest, PTSD, självskadebeteende, suicidala tankar, sömnsvårigheter och eller ätstörningar.
- Skadligt bruk av alkohol eller narkotika.
- Upprepad sjukskrivning eller sjukskrivning längre än 4 veckor.
- Kontrollerande medföljande som för patientens talan.

Hur vi ska göra:

- Ställ dessa frågor i enrum med patienten, INTE om anhöriga är närvarande.
- Om det finns barn, informera om anmälningsplikten gällande oro för barn som far illa.
- Vid behov av tolk, använd auktoriserad tolk (helst telefontolk), utbildad i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) vid behov – låt aldrig närstående tolka dessa frågor.
- Frågeformulär om våld (FOV): [Formulär, FOV vuxna \(frågor om våld\), svenska, VKV.pdf](#)

Fråga på rutin

Vad vi ska göra: Inget krav i våra verksamheter. Men fördelarna med att fråga på rutin:

- Frågan normaliseras. Patienten upplever inte att just den verkar utsatt utan att vården alltid frågar om det.
- Kan fånga upp fler som annars skulle missas.
- Personalens egna föreställningar och fördomar styr inte.

Hur ska vi göra: Viktigt att varje individ hittar ett sätt som känns naturligt att fråga på rutin.

Rutin öppenvårdens respektive team och mottagningar

Dagrehab

Här frågas på rutin utöver indikation. Kurator träffar huvudsakligen alla patienter och frågar patienten på rutin. Kurator ansvarar för att överlåta frågan till psykolog vid behov.

All personal har ansvar att fråga på indikation.

Postpoliomottagning – Nationell Högspecialiserad vård (NHV) / regional vård

Här frågas på rutin utöver indikation. Kurator frågar patienten på rutin.

All personal har ansvar att fråga på indikation.

Ryggmärgsskademottagning

Här frågas på indikation. Kurator och psykolog träffar inte rutinmässigt alla patienter.

All personal har ansvar att fråga på indikation.

Rehabmottagning/ poliklinisk läkarmottagning

Här frågas på indikation av ansvarig läkare.

Tonusmottagning

Här frågas på indikation. I teamet ingår inte kurator eller psykolog.

All personal har ansvar att fråga på indikation.

Intrathekal / Baklofenmottagning

Här frågas på indikation. I teamet ingår inte kurator eller psykolog.

All personal har ansvar att fråga på indikation.

Relaterad information

Lokala hänvisningar

- [Våld i nära relation](#) Göteborgs stad.
- [Stöd- och kriscentrum för vuxna](#) Samlad information om akutboende, skyddande boenden, ideella jourer och samtalsmottagningar.
- **Stödlinjer:** Samtalen är gratis. Möjlighet till tolk. OBS! Samtalen ska vara anonyma men hos vissa leverantörer är de inte det. Be/Hjälp personen att kolla med sin leverantör vad som gäller.
 - Kvinnofridslinjen 020-50 50 50 (dygnet runt, alla kan ringa)
 - Stödlinjen för män 020-80 80 80 (alla dagar 7-21)
 - Stödlinjen för transpersoner 020-55 00 00 (alla dagar 7-19)
 - Stödlinje för HBTQ-personer 020 – 34 13 16 (Tala in ditt namn och nummer när du ringer så ringe dom upp. Om du vill vara helt anonym när kan du ringa torsdagar kl 9-12. Då kommer du direkt till en kurator)
- Vid behov av **tolk**, använd auktoriserad tolk (helst telefontolk), utbildad i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) vi. Bokas via Tolkförmedlingen
- [Rutin och information kring orosanmälan av barn till socialtjänsten](#)

Rutindokument och riktlinjer inom VGR

- [SU rutin Våld i nära relationer, som bygger på RMR våld i nära relationer – indikationer och handläggning](#)
- RMR våld i nära relationer - indikationer och handläggning
- RMR Hedersrelaterat våld och förtryck
- Formulär, FOV vuxna (frågor om våld), svenska, VKV.pdf
- Rutin för övrigt hot och våld för medarbetare och patienter på avdelningar/mottagningar.

Kompetens, utbildning och information

- [VKV - Kompetenscentrum om våld i nära relationer i VGR](#)
- [Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld - ett utbildningsmaterial från Socialstyrelsen](#)
- [Våld i nära relationer - basutbildning](#)
- [Att fråga på rutin om våld - metodutbildning](#)
- [HBTQ-diplomering individuell](#)

Källförteckning

[Brottsförebygganderådet \(2024\) Brott i nära relation - Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden. Rapport 2024:4 urn:nbn:se:bra-1173](#)

[Socialstyrelsen \(2002\) "Tack för att ni frågar": screening om våld mot kvinnor.](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Neurosjukvård, Arkiv och informationsstruktur

Innehållsansvar: Axel Pettersson, (axepe5), Kurator

Granskad av: Elisabeth Åkerlund, (eliak2), Sektionschef

Godkänd av: Åsa Lundgren Nilsson, (asalu3), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9807-1076540875-200

Version: 1.0

Giltig från: 2025-09-03

Giltig till: 2027-09-03